

مسئولیت پذیری اجتماعی

مجموعه منبرهای کوتاه مکتوب

@aftabhosn

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست

- ۳..... مجلس اوّل - ایمان متعهدانه
- ۶..... مجلس دوم - تعهد همگانی
- ۹..... مجلس سوم - شعاع مسئولیت
- ۱۲..... مجلس چهارم - مسئولیت خانواده
- ۱۵..... مجلس پنجم - مسئولیت امر به معروف و نهی از منکر
- ۱۹..... مجلس ششم - مسئولیت مواسات
- ۲۳..... مجلس هفتم (پایانی) - بزرگترین مسئولیت

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مجلس اوّل - ایمان متعهدانه

در سوره ی مبارکه ی حجرات، گفت و گوی بین اعراب بادیه نشین و پیامبر گرامی اسلام (ص) نقل میشود که خودِ خداوند هم در این گفت و گو وارد میشود. بادیه نشینان به خدمت پیامبر (ص) عرض کردند که ما ایمان آوردیم. خداوند بلافاصله به پیامبر خود امر میکند که ای پیامبر به آنان بگو که شما ایمان نیاورده اید بلکه بگوئید ما اسلام آورده ایم و هنوز ایمان، واردِ قلب شما نشده است.

" قَالَتِ الْاَعْرَابُ اٰمَنَّا قُلْ لَمْ تَوْمِنُوْا وَلٰكِنْ قَوْلُوْا اٰسَلَمْنَا وَّلَمَّا يَدْخُلِ الْاِيْمَانُ فِى قُلُوْبِكُمْ ... " (۱۴ حجرات)

معرفت ایمان، ادّعا کردنی نیست، پز دادنی نیست، تعارف بردار نیست، حقیقتی ست که با حرف و ادّعا شکل نمیگیرد بلکه در قلب وارد میشود و با جان آدمی گره میخورد. واضح است که اگر معرفتی در جان بنشیند، در فکر و کلام و عمل انسان و جامعه خود را نشان میدهد.

نه هر که طرف کله کج نهاد و تند نشست /

کلاه داری و آیین سروری داند /

جنس ایمان، جنس حرف و ادعا نیست. هویت ایمان، هم اعتقاد است و هم عمل. فلذا در ادامه ی آیه صحبت از اطاعت از خدا و پیامبر مطرح میشود و در آیه ی بعد، نشانه ی مؤمن واقعی را جهاد با جان و مال معرفی می کند.

ایمان اگر واقعی باشد به دنبالش عمل صالح می آید، به دنبالش تقوا می آید، به دنبالش توکل و اعتماد بر خداوند می آید و خلاصه اینکه به دنبالش همه چیز می آید. ولی نعمت ما حضرت علی بن موسی الرضا (ع) _ طبق نقل _ فرمودند:

"الایمان عقد بالقلب و لفظ باللسان و عمل بالجوارح"

غرض اینکه، ایمان فقط به حرف نیست بلکه حقیقتی است که به دنبال خود آثاری دارد. ریشه ی همه ی آثار و تجلیات ایمان برمیگردد به این معنی که ایمان، تعهد آفرین است. ایمان، مسؤلیت آفرین است. اولین و مهمترین ثمره و میوه ی نهال ایمان تعهد است. این تعهد است که مؤمن را به جهاد در راه خدا میکشاند و او را به عمل صالح رهنمایی میکند و موجب پرهیز از گناه و منکرات میشود.

یکی از برجستگی های فرهنگ دینی، حسّ مسئولیت پذیری است که اگر در فرد و یا در جامعه ای، این معنی جا بیفتد، بقیّه ی امور سامان می یابد.

استاد شهید آیت الله مطهری (ره) در یکی از یادداشت ها، نکته ی قابل توجه و تأملی دارد. ایشان میفرمایند:

" فلسفه ی بعثت پیامبران این است که بشر را متوجه مسئولیت هایش بکنند. دین نیامده که به بشر تأمین بدهد و از او رفع مسئولیت نماید بلکه برعکس آمده است که مقام مسئول او را به خودش ارائه دهد. دین منهای مسئولیت، دین منهای دین است."

روشن است که هرچیزی رو از خودش کسر کنند، چیزی باقی نمیماند. خب اگر تعهد و مسئولیت که خودش تمام دین است رو از دین کسر کنند، هیچ از دین باقی نمیماند نه آنکه دین میماند ولی ضعیف. نه، هیچ از دین باقی نمیماند.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مجلس دوم - تعهد همگانی

تعهد یعنی خود را موظف و مکلف بدانیم و بی خیال و بی تفاوت نباشیم. خود را مسئول بدانیم و پاسخگو. انسان به اقتضای نعمت عقل و اختیار، نسبت به خود و خدای خود و نسبت به دیگران، تکالیفی بر عهده دارد که درباره ی آنها سؤال و بازخواست میشود. بازخواست کننده هم سایر موجودات، بقیه ی انسانها، وجدان شخصی و در رأس همه خداوند است که صاحب اصلی همه ی حقوق است.

وجود این حس در انسان، او را به عمل و پرهیز میکشاند؛ عمل به کارهای نیک و صالح و شایسته و پرهیز از گناه و اعمال ناشایست. اساساً نشانه ی بلوغ شخصیتی و فکری انسان، همین حس تعهد و مسئولیت پذیری است و تقویت و رشد آن ضامن سعادت ابدی انسان است.

نکته ی قابل توجه این است که انسان همچنان که نسبت به خود احساس تکلیف میکند و مسئول است، نسبت به دیگران و سایر اعضای جامعه هم باید احساس تکلیف کند و بالتبع پاسخگو باشد و این همان است که ما از آن به #مسئولیت_اجتماعی تغییر میکنیم. اینکه هر کس مسئله ی جامعه و مشکل دیگران را مسأله و مشکل خود بداند و برای رفع آن اقدام نمایدو در صورت کوتاهی، خود را مواخذه کند.

نکته ی دیگر آنکه این تعهد و مسئولیت، استثناء پذیر نیست. نمیشود در جامعه، کسی یا کسانی را بیایم که مسئولیت نداشته باشند. بلکه همه مسئولند و #همه_مسئولیم. حتی گل سرسبد خلقت، وجود نازنین پیامبر خاتم (ص) نیز خود را مسئول میدانند؛ " انی مسئول و انکم مسئولون ". پیامبری و رسالت انبیاء، خود یک مسئولیت است. بلکه پیامبر خاتم (ص) چون مسئولیت پذیر است، پیامبر است و چون از همه مسئول تر است، اشرف انبیاست. در چند آیه ی قرآن کریم به این مسئولیت پذیری پیامبر در امر هدایت مردم تحت عنوان حرص شدید رسول الله (ص) برای ایمان آوردن مردم اشاره شده است تا جاییکه خداوند در سوره ی شعراء میفرماید: " گویی میخواهی جان خود را تباه سازی که ایشان ایمان نمی آورند. " (۳ شعراء)

غرض اینکه مسئولیت، استثناء پذیر نیست. نمیشود گفت همه مسئولند الا فلانی. انسان از آن جهت که انسان است و متنعم به نعمت عقل و اختیار، متعهد است و مسئول.

بله، مسئولیت‌ها متنوع و متفاوتند. مسئولیت‌ها شدت و ضعف دارند. عده‌ای مسئولیتشان سنگین‌تر از دیگران است. در فرهنگ دینی به طور مشخص، مسئولیت عالمان، حاکمان و توانگران برجسته است. بعضی از مسئولیت‌ها در شرایط خاص، جلوه‌ی بیشتری پیدا میکنند؛ مثلاً به هنگامه‌ی نبرد، مسئولیت نظامیان برجسته میشود و یا در شرایط کنونی و فراگیری بیماری، مسئولیت پزشکان و پرستاران سنگین‌تر است به طوریکه مقام معظم رهبری در خصوص اهتمام ویژه‌ی پرستاران و پزشکان در شرایط سخت فعلی، تعبیر جهاد را بکار بردند.

همه اینها درست است ولی نافی #مسئولیت_همگانی نیست و خلاصه اینکه در فرهنگ دینی همگان مسئولند.

بسم الله الرحمن الرحيم

مجلس سوم - شعاع مسئولیت

در جلسه ی قبل به یک نکته ی اساسی در بحث رسیدیم و آن اینکه مسئولیت، ویژه ی افراد خاصی نیست بلکه همگانی است و استثناء بردار هم نیست. به فرموده ی پیامبر گرامی اسلام (ص) _طبق نقل_ ؛ " کلکم راع و کلکم مسئولٌ عن رعیتہ " یعنی همه ی شما مراقب زیردستانتان باشید چراکه نسبت به آنها مسئولید. تأکید روی واژه ی کلّ است.

بعد از تبیین همگانی بودن مسئولیت و تعهد میرسیم به یک معرفت دیگر که عبارتست از گستردگی قلمرو و شعاع مسئولیت. به تعبیر دیگر دایره ی تعهدات، محدود و منحصر به یک یا چند مورد نیست بلکه طیف وسیعی از تعهدات را شامل میشود.

به طور مثال، انسان که نسبت به خانواده ی خود مسئول است، همین مسئولیت نسبت به خانواده، خودش به تنهایی شامل چندین تعهد و وظیفه میشود؛ مسئولیت نسبت به تأمین امنیت و آرامش در خانواده، مسئولیت تلاش برای کسب روزی حلال، مسئولیت تربیت و پرورش فرزندان و ...

تازه این مورد با تمام تفصیلات میشود مسئولیت ما نسبت به خانواده. به بعضی از مسئولیت های دیگر هم اشاره کنیم تا مفهوم گستردگی تعهد بیشتر روشن شود؛

__ مسئولیت انسان نسبت به خود و به طور مشخص تهذیب نفس و سلوک اخلاقی و به عبارت دیگر مسئولیت مهم خودسازی

__ مسئولیت انسان نسبت به سایرین از همسایه ها تا ارحام و اقربا و ...

__ مسئولیت انسان نسبت به سلامت و امنیت اخلاقی جامعه که به طور مشخص تحت عنوان "امر به معروف و نهی از منکر" تعریف میشود.

__ مسئولیت انسان نسبت به حفظ دین و ارزشها و اقامه ی شعائر دینی

__ مسئولیت انسان نسبت به سایر موجودات و حتی حیوانات که در روایتی از امیرالمؤمنین (ع) میخوانیم؛ "اتقوا الله فی عبادته و بلائیه فانکم مسئولون حتی عن

البقاع و البهائم " . فرمود: تقوا پیشه کنید که شما حتی نسبت به خانه ها و حیوانات هم مسئولید.

_____ و

تصدیق میفرمایید که چقدر گستره و جغرافیای مسئولیت وسیع است. در حقیقت در آیات و روایات هر جا سخن از حقوق میشود، مسئولیت هم طرح میشود به طور مثال وقتی صحبت از حق فرزندان میشود ، حق فرزند در حقیقت همان مسئولیت والدین است و حقوق فراوان دیگری که در متون دینی این حقوق بسیارند و بعضاً به تفصیل و با جزئیات بیان شده اند.

گسترده‌گی و تنوع مسئولیت ها، خود نکته ی مهمی است. نمیشود کسی بگوید من فقط نسبت به خود مسئولم و به دیگران کاری ندارم و یا دیگری به قدری نسبت به جامعه احساس مسئولیت کند که از خود و خانواده اش غافل شود.

حالا بعد از توجه به بعض مفاهیم و معارف مرتبط، خوب است به بعض مصادیق مسئولیت هم توجهی پیدا کنیم تا بهتر و شفاف تر با این معرفت مهم و کلیدی ارتباط برقرار کنیم. در جلسات بعد به اجمال به بعض از مصادیق مسئولیت پذیری اجتماعی در حوزه ی خانواده و اجتماع اشاره میکنیم.

بسم الله الرحمن الرحيم

مجلس چهارم - مسئولیت خانواده

مطالب لازم و مهمی در باب مسئولیت پذیری اجتماعی گفتیم و شنیدیم ولی لازم است در کنار بررسی مفاهیم و کلیات به بعض مصادیق تعهد هم بپردازیم تا بهتر با بحث ارتباط برقرار کنیم. یکی از جلوه ها و نمودهای واضح و روشن برای مسئولیت پذیری اجتماعی، تشکیل خانواده و پذیرش مسئولیت های مرتبط با آن است.

اولاً توجه پیدا کنیم به مسئولیت تشکیل خانواده که از مسائل امروز ماست. متأسفانه طبق آمار سن ازدواج بالا رفته که علل مختلف و متنوعی دارد. مشکلات اقتصادی به همراه گران شدن امر ازدواج به دلایل تشریفات زاید، اشتغال و مسکن جوانان و ... همه و همه دست به دست دادند تا سن ازدواج بالا و بالا رفت. آنقدر بالا که دست نیافتنی شد. در میان همه ی عوامل این پدیده ی نامبارک، یک عامل دیگر هم قابل توجه است؛ #مسئولیت گریزی. باید در

کنار عوامل مختلف دیگر، در این عامل یعنی مسئولیت‌گریزی هم تأمل کرد که خود، ریشه در عوامل فرهنگی و تربیتی دارد. جوان امروز به دلیل سبک زندگی ناصحیح، از مسئولیت تشکیل خانواده فرار میکند و بدین ترتیب سنت پیامبر (ص) بر زمین میماند. مشابه این مسئولیت‌گریزی را در بعضی خانمها هم میبینیم به طوریکه از مسئولیت مادری ظفره میروند. هم دیر ازدواج میکنند، هم دیر فرزندان میشوند و طبیعتاً تحمل مسئولیت چند فرزند را ندارند و میشود آنچه که اکنون میبینیم. یکی از بزرگترین تهدیدهای ایران اسلامی، همین سیر نزولی جمعیت و پیر شدن عن قریب تنها پایگاه شیعه در جهان است. خوب است خانمها به این مساله از این زاویه نگاه کنند که اگر به درستی توجه شود، سایر عذرها به کنار میروند.

پس از تشکیل اصل خانواده و تحقق این کلمه ی طیّبه، نوبت میرسد به مسئولیت های متنوع در درون خانواده از جمله مسئولیت همسری، مسئولیت مادری، مسئولیت پدری، مسئولیت فرزندان نسبت به پدر و مادر و ... که پرداختن به هر کدام بحث مفصلی میطلبد که در مجال مختصر این مجالس نیست ولی به عنوان نمونه به یک نمونه اشاره می‌شود؛

یکی از مسئولیت‌ها و بلکه مهمترین مسئولیت پدر و مادر، تربیت فرزندان است. نقطه‌ی آغاز تربیت، کانون خانواده است. تربیت دینی فرزندان که خود، مسئولیت دینی والدین است، ابعاد و گستره‌ی وسیعی دارد؛ پدر و مادر وظیفه دارند فرزندان خود را صبور بار بیاورند، اهل تأمل و تفکر بار بیاورند، شجاع بار بیاورند، به او قرآن بیاموزند و نماز یاد دهند و فرزندان را به بسیاری دیگر از گهرهای انسانی و والا بیارایند و از جمله فرزندان خود _این امانت‌های الهی_ را مسئولیت‌شناس و مسئولیت‌پذیر و متعهد بار بیارند. اگر بعضا بیماری مسئولیت‌ناپذیری و یا مسئولیت‌گریزی را در جامعه مشاهده میکنیم و از درد آن رنج میبریم، این همه، ناشی از کوتاهی والدین در کانون خانواده است. تربیت مسئولانه‌ی فرزندان بر طبق معرفت مسئولیت، مهارتی است که آموزش می‌خواهد ولی توجه کنیم که برخورد مسئولانه‌ی پدر و مادر و ارائه‌ی الگوی عینی مسئولیت‌پذیری در پیش‌چشمان فرزندان، بخش عمده‌ای از مسیر تربیت است.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مجلس پنجم - مسئولیت امر به معروف و نهی از منکر

بعد از نکات کلی در باب مسئولیت پذیری و تعهد اجتماعی، رسیدیم به بیان بعضی از مصادیق و جلوه های عینی که مطالبی در باب پذیرش مسئولیت در خانواده بیان شد.

در میان گزاره ها و مفاهیم دینی، شاید نزدیک ترین آنها به معرفت "مسئولیت پذیری اجتماعی"، "امر به معروف" و "نهی از منکر" باشند. مضمون اصلی این دو واجب مهم آن است که ما نسبت به سرنوشت کلیت جامعه و سایر اشخاص نمیتوانیم بی تفاوت باشیم.

در باب "امر به معروف" و "نهی از منکر" سخن بسیار است؛ از فلسفه ی تشریح و اهمیت و جایگاه مهم این دو واجب تا احکام مرتبط و مراتب و شرایط و ... مطالب زیادی قابل طرح است اما در این مجال کوتاه با توجه به موضوع اصلی این جلسات، تأکید روی جنبه ی مسئولیت و تعهد اجتماعی این دو واجب است. اینکه ما علاوه بر تعهد نسبت به انجام تکالیف فردی و شخصی و حفظ و مراقبت

از خود، متعهد نسبت به سلامت جامعه و افراد آن هم هستیم. چرا که جامعه بستر سعادت و شقاوت ماست. پیامبر گرامی اسلام (ص) در این زمینه تمثیلی دارند که قابل توجه و تأمل است. حضرت ایشان جامعه را به مانند کشتی ای معرفی میکنند که سرنوشت سرنشینان آن به هم پیوند خورده است. اگر سرنشینی قسمتی از کشتی را سوراخ کند که موجب نفوذ آب شود، نه تنها او که تمامی سرنشینان غرق میشوند. در جامعه هم فساد و تباهی ولو آنکه از یک نفر صادر شود ولی آتش آن کل جامعه را میسوزاند. بله اگر دیگران با تذکر و نهی از منکر مانع از تکرار و یا شیوع آن شوند، سلامت و امنیت هم به آن جامعه برمیگردد.

کتابی است با عنوان "امر به معروف و نهی از منکر در اندیشه ی اسلامی" که تألیف این کتاب، حکایت قابل تأملی دارد؛ نویسنده ی کتاب یک دانشمند انگلیسی مقیم آمریکا است به نام "مایکل کوک" که میگوید: اتفاقی در ایستگاه قطار شهری شیکاگو به شدت من را تحت تاثیر قرار داد. اتفاق این بود که در ایستگاه، خانمی مورد اذیت و آزار فردی قرار گرفت و هرچه استمداد طلبید، کسی به او کمک نکرد. مایکل گفت: بیشتر از اینکه از اذیت آن خانم اذیت شوم از بی تفاوتی مردم و حاضرین و ناظرین اذیت شدم و همین ماجرا باعث تحقیق

در این موضوع شد و دیدم هیچ یک از مکاتب و مذاهب موجود به جز اسلام، به این موضوع پرداخته اند و شد باعث تالیف این کتاب.

در موضوعاتی همچون "امر به معروف" و "نهی از منکر". مهمترین کار، تبیین منطقی و معقول آنهاست تا خدای ناکرده تصور فضولی و دخالت در کار دیگران پیش نیاید. مؤمن از باب مسئولیتی که نسبت به جامعه بر عهده دارد، دیگران را به کار شایسته و نیکو وامیدارد و از کار زشت و ناپسند باز میدارد. متأسفانه باید گفت بر اثر تبلیغات گسترده ی دشمنان و کوتاهی های متراکم ما در جامعه، معروف "امر به معروف" و "نهی از منکر"، تبدیل به منکر شدند. باید از کوتاهی ها به درگاه خداوند توبه و استغفار کنیم و جبران کنیم. توبه و جبران هم به این است که در تبیین و عمل، حقیقت و محتوای اصلی این دو واجب مهم را به طور صحیح منتقل کنیم.

استاد شهید آیت الله مطهری در کتاب حماسه ی حسینی در تبیین علل و عوامل نهضت کربلا با استفاده ی از کلام حضرت سیدالشهدا (ع) به عنصر "امر به معروف" و "نهی از منکر" اشاره میکنند و در تبیین آن به درستی، معرفت مهم و

کلیدی #مسئولیت پذیری_اجتماعی را تشریح میکنند و این دو واجب را به مسئولیت پذیری اجتماعی گره میزنند.

حضرت اباعبدالله (ع) حرکت و قیام خود را در راستای امر به معروف و نهی از منکر معرفی میکنند آنجا که فرمود: "ارید ان آمرَ بالمعروف و انهی عن المنکر". البته این جلوه ی بارزِ مسئولیت پذیری اجتماعی مراحلِ دارد که خود بحث مفصلی است و مجالِ دیگر میطلبد ولی در زمانه ی امام حسین (ع) ضرورت آن تا بدانجا میرسد که حضرت در راه اقامه ی آن جان خود و بهترین فرزندان و اصحاب خود را قربانی میکند و بدین هم بسنده نمیکند بلکه اهل بیت و فرزندان خود را هم در معرض اسارت قرار میدهد.

الا لعنت الله على القوم الظالمين

بسم الله الرحمن الرحيم

مجلس ششم - مسئولیت مواسات

اگر در معارف دینی تأمل کنیم، حقیقتِ تعهد و مسئولیت پذیری را در جای جای دین به وضوح مبینیم ولی در اینجا به دلیل محدودیت ها به بعضی از جلوه های آشکارتر آن میپردازیم.

از جمله ی مسئولیت ها، مسئولیتِ توجه و اهتمام نسبت به امور و مسائل سایر اعضا جامعه است. در فرهنگ دینی برخواسته از روایات و سیره ی اهل بیت عصمت و طهارت (علیهم السلام) بی تفاوتی و بی خیالی نسبت به احوال سایرین معنا ندارد. چنانچه خدای ناکرده برای فردی یا افرادی مشکلی پیش بیاید، همگان خود را در آن شریک میدانند و مشکل آنان را مشکل خود میدانند و از درد و رنج او درد میکشند و رنج میبرند و طبیعتاً در صدد رفع مشکل برمی آیند کما اینکه برای رفع مشکل خود اقدام میکنند.

مهم همدردی مؤمنین نسبت به همدیگر است. در کافی شریف روایتی از پیامبر گرامی اسلام (ص) نقل میشود بدین مضمون که مؤمنین با هم برادرند و با هم همچون یک پیکرند و هنگامی که عضوی از این پیکر دچار درد و ناراحتی شود، بقیه ی اعضاء هم این درد را احساس میکنند.

چو عضوی بدرد آورد روزگار /

دگر عضوها را نماند قرار /

اگر مصیبتی و یا بلائی بر مؤمن یا بخشی از جامعه ی ایمانی وارد شود، سایرین بی تفاوت به نظاره نمی نشینند بلکه دغدغه مندانه به دنبال کمک و رفع مشکل هستند. جلوه های زیبای این غمخواری و همدردی را در جریان زلزله و سیل در کشورمان شاهد بودیم.

عنوان دینی این معنی #موااسات است که البته آسان نیست و مسؤلیت سنگینی ست. در بعض روایات در کنار "انصاف" و "ذکر" اشدّ فرائض و در بعض دیگر سیدالاعمال معرفی شده است. نباید تصور شود که کمک به دیگران و همدردی با دردمندان، صرفاً یک کار خوب بافضیلت است بلکه وظیفه ای حتمی و اقتضای ایمان و دیانت است که در جلسات قبلی توضیح داده شد.

پیامبر گرامی اسلام (ص) _ طبق نقل _ فرمودند:

" مَنْ أَصْبَحَ وَ لَمْ يَهْتَمَّ بِأَمْرِ الْمُسْلِمِينَ فَلَيْسَ بِمُسْلِمٍ "

بخش پایانی این حدیث نورانی، به شدت تکان دهنده است. البتّه لَمَنْ كَانَ لَهُ قَلْبٌ. صحبت از فقط یک کار ثواب دار نیست. در امتحان شدايد و سختی، ایمان ما محک میخورد. نقل است که سید بحر العلوم روزی یکی از شاگردان عالم خود را مؤاخذه و توبیخ کرد که از خدا نمیترسی؟ شاگرد با حیرت تمام از تقصیر خود میپرسد که استاد پاسخ داد، همسایه ات وضع خوبی ندارد و مدّتیست که گندم و برنج گیرشان نیامده و گرسنه اند. شاگرد قسم یاد میکند که از حال و روز او بی خبر بودم. سید بلافاصله فرمود که میدانم خبر نداشتی چراکه اگر خبر داشتی و کاری نمیکردی، اصلاً مسلمان نبودی. اشکال این است که چرا باید از احوال همسایه ی خود بی خبر باشی؟ کلام سید بحر العلوم مأخوذ از متن روایات اهل بیت (ع) است.

سنت مواسات و همدردی، نه فقط در کلام و بیان که سیره ی عملی اولیاء دین بود به طوریکه بدون استثناء بدان اهتمام داشتند و به تعبیری سنت مشترک همه ی امامان ما بود. بعد از فاجعه ی روز عاشورا از امام زین العابدین (ع) درباره

ی زخمی کهنه روی دوش مبارک حضرت اباعبدالله(ع) _ علاوه ی بر زخم های فراوان تازه _ سؤال کردند که پاسخ شنیدند که آن پینه مربوط بود به اثر کیسه های نان که آن حضرت برای فقرا و گرسنگان حمل میکردند.

در شرایط امروز جامعه و با توجه به فشارهای اقتصادی و بیماری همه گیر کرونا که خود مزید بر علت شد، توجه مؤمنین به مسئولیتشان نسبت به نیازمندان بسیار لازم و بایسته است. نکته ی پایانی اینکه در شرایط سخت، همه مسئولند البته توانگران و اغنیا مسئولیت شان پر رنگ تر است.

بسم الله الرحمن الرحيم

مجلس هفتم (پایانی) - بزرگترین مسئولیت

تا کنون به صورت گذرا به چند نمونه از موارد مسئولیت پذیری اشاره کردیم. پیش از این نیز گفتیم که مصادیق مسئولیت، محدود و منحصر به چند مورد نیست بلکه مصادیق و موارد فراوان دارد و بلکه با نگاهی دقیق تر به معارف دینی، سایه ی مسئولیت و تعهد را در جای جای معارف و احکام دین مشاهده می کنیم. از موارد به ظاهر کوچک گرفته تا موارد بزرگ، همه و همه از یک زاویه مورد مسئولیت انسان قرار می گیرند. نکته ی مهم و اساسی این است که روح تعهد و مسئولیت پذیری را در خود و اطرافیان و جامعه ی خود گسترش دهیم که با گسترش و نهادینه شدن این معرفت، نوبت به بیان خیلی از مسائل اساسی می رسد؛

به طور مثال بعد از تربیت دینی تعهد، سخن از مسئولیت ما در قبال کاهش جمعیت و پیرشدن جمعیت کشور جا دارد.

یا یادآوری نسبت به استفاده از کالای ایرانی معنادار میشود. اینکه ما نسبت به بیکاری کارگران کشورمان و اقتصاد کشور اسلامی مان مسئولیم.

بعد از تذکر نسبت به اصل مسئولیت پذیری ، نوع و نحوه ی مشارکت های اجتماعی و سیاسی تغییر میکند. مثلاً انسان متعهد از باب تعهد و وظیفه در انتخابات شرکت میکند و نوع انتخاب او هم مسئولانه است و نه از روی تفریح و تفنن و یا بازیهای کودکانه ی حزبی.

مسئولیت ها آرام آرام بزرگتر میشوند. برای کسی که با تمرین مسئولیت پذیری در موارد کوچکتر به بلوغ و رشد و کمال می رسد، مسئولیت های اجتماعی بزرگتر جلوه میکنند مثلاً مسئولیت حفظ انقلاب اسلامی که به تعبیر حضرت امام از اوجب واجبات است و شهدا انصافاً الگوی افتخارآمیز در این زمینه و سایر موارد شدند. انسان مؤمن متعهد نمیتواند نسبت به غیبت امام خود بی تفاوت باشد نه تنها بی تفاوت نیست بلکه چنان احساس مسئولیت میکند که بیقرار میشود.

خب حالا که صحبت از مسئولیت های بزرگ میشود، مناسب است از بزرگترین مسئولیت هم یاد کنیم؛

#مسئولیت_همراهی_امام

مسئولیتی بزرگ که همه ی تکالیف و وظایف و مسئولیت های ما را نظام میدهد و سامان می بخشد. زیست و زندگی با محوریت امام معصوم مهمترین کار ما است. در مورد آخرین آیه ی سوره ی مبارکه ی تکاثر (ثُمَّ لَتُسْأَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ) طبق چند روایت از معصومین (علیهم السّلام) از "نعیم" سؤال کردند که حضرات پاسخ دادند مراد از نعیم، محبّت و موالات ما اهل بیت است. بله، مسئولیت اصلی ما و مهمترین چیزی که فردای قیامت درباره ی آن از ما سؤال میکنند (لَتُسْأَلُنَّ)، همانا همراهی و تبعیت از امام معصوم و حجّت خداست. لازمه ی حرکت بر محور امام، شناخت امام است. فلذا مسئولیت مهم و مقدّمی همان معرفت امام است. روایت معروفیست از پیامبر گرامی اسلام (ص) که فریقین آن را نقل کردند؛ "مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَعْرِفْ إِمَامَ زَمَانِهِ، مَاتَ مِيتَةَ جَاهِلِيَّةٍ" هرکس بمیرد و حال آنکه امام خود را نشناخته باشد، به مرگ جاهلیت مرده است. یعنی مرگ او مرگ مسلمانانه ای نیست چراکه زیست و زندگی او دیندارانه نبود. خب چرا زندگی اش مؤمنانه و دیندارانه نیست؟ چون زندگی، بدون محوریت امام است. زندگی بر مدار ولایت نیست حتی اگر خود شخص هم نداند. زندگی می شود جاهلانه و بعد از آن مرگ هم میشود مرگ جاهلیت.

حادثه ی عاشورا علی رغم همه ی فجایع و تلخی های فراوان و عجیبش یک نکته ی زیبا هم داشت هرچند همه ی عاشورا و مابعدش از یک زاویه و نگاه، زیبا بود. آن نکته هم عبارت ست از همراهی و معیت اصحابِ وفادار با امام خود که گوشه هایی از آن را در حوادث و گفت و گوهای شب و روز عاشورا در مقاتل و تاریخ میخوانیم.

و آخر دعوانا أن الحمد لله ربّ العالمین.